

Prodlužme povinnou školní docházku k dospělosti

Děti, které hned po ukončení povinné školní docházky - zjednodušeně řečeno po absolvování celé nebo i jen části základní školy - zamíří rovnou a plánovaně na úřad práce, stále přibývá. Jen v loňském roce bylo takových mladistvých bez kvalifikace v Libereckém kraji evidováno přes 220, republikově jde o tisíce dětí, které jsou pak takřka nezaměstnatelné. Pocházejí povětšinou ze sociálně slabých rodin (mnohdy s menšinovým zastoupením), které na základě dlouhodobě předávaných generačních vzorců preferují systém sociální podpory a příslušnost k tzv. underclass před tím motivovat své děti k dosažení (odborné) kvalifikace a zvýšení jejich šance na následné uplatnění.

Zacyklované generační vzorce si přitom svou daň vybírají už v útlém věku dítěte. Příkladem může být třeba čerstvá zkušenost pedagogů z jedné mateřské školy v Liberci (patrně nikoli ojedinělá), kteří u tříletého dítěte ze sociálně slabé rodiny pozorovali, jak si přirozeně hraje nikoli na obchod, školu aj., ale na "sociální úřad" a vyplácení dávek, tedy na reálnou zkušenost zažitou ve své rodině. Ostatní děti ve třídě přitom nedokázaly obsah této hry vůbec pochopit.

Jednou z možností, jak tyto negativní trendy zkusit změnit, je prodloužit stávající devítiletou povinnou školní docházku až na práh dospělosti, tedy do 17 či 18 let věku. Tedy vlastně stanovit povinnost absolvovat po ZŠ nejméně dvouletý či tříletý učební obor a získat například výuční list v některém z řemesel. Nastiňme si jen strukturovaně, jaké by to mohlo mít kladné i záporné dopady v oblasti vzdělávací i sociální.

Klady:

- zvýšení kvalifikace dětí ve věku 15+, které by jinak ukončily docházku po ZŠ,
- snížení počtu mladistvých v evidenci ÚP a možnost použít ušetřené prostředky z dávek jako podporu pro jejich vzdělávání,
- zákonná povinnost je relativně snadno vymahatelná stejně jako v případě ZŠ,
- zvýšení počtu studentů na učilištích s řemeslnými obory, které upadají,
- uspokojení poptávky zaměstnavatelů po kvalifikované pracovní síle (dělníci, řemeslníci),
- postupná změna negativních generačních vzorců v některých sociálně slabých rodinách,

- postupná změna pohledu většinové společnosti na počínání některých sociálně slabých rodin,
- změna mnohdy oboustranně vyhraněného sociálního klimatu ve společnosti směrem k vyšší míře soudržnosti.

Zápory:

- jde spíše o represivní než o pozitivně motivační způsob,
- část dětí i přes toto opatření propadne sítem,
- ve vzdělávacím systému budeme udržovat i ty děti, které o to nemají zájem, nebo jsou obtížně vzdělávatelné,
- opatření nebude mít dostatečnou podporu v samotných rodinách, které to postihne.

O prodloužení povinné školní docházky se uvažovalo na vládní úrovni již několikrát, nikdy však nebyla realizována. Jsem přesvědčen, že stojí za to detailní společenskou diskuzi o tomto tématu, nebo jeho reálných alternativách znovu otevřít, a mám pro to i oporu v různých sociálních organizacích i mezi představiteli menšin. Chování dospělých a rodičů již změnit nedokážeme, u jejich dětí a dalších generací však můžeme uspět.

25/11/2017

O možném prodloužení povinné školní docházky jsem 29/12/2017 [v ČRo Plus \(pořad Pro a proti\)](#) diskutoval s Jankem Wagnerem z Pedagogicke.info.cz.